

Håndbog for retsreportere

Dansk Journalistforbund
medier & kommunikation

- 4 Hvornår skal du tage ordet?
- 4 Forbud, forbud, forbud
- 5 Dørlukning
- 8 Referatforbud
- 9 Navneforbud
- 13 Adgang til materiale
- 14 Køb af domme
- 14 Kære af kendelser
- 16 Tegning, fotografering og lyd
- 17 Transmission fra retten
- 18 Krav til retslisten
- 19 Cases

Håndbog for retsreportere

© 2012 Dansk Journalistforbund og
Politi- og retsreporternes Forening.
Redigeret af journalist Thomas Kristensen
og juridisk konsulent Christian Dølpher.
Layout: Søren Maarbjerg.
Tryk: KLS Grafisk Hus A/S.

I retsplejen gennemføres offentlighed og mundtlighed i videst muligt omfang

DANMARKS GRUNDLOV, §65

Det har aldrig været tanken, at journalister skal have en jurauddannelse for at kunne passe deres arbejde. Men med bare en smule forberedelse og et par gode kenderer i baghånden kan medierne spille lige op med de advokater og anklagere, som vi møder i retssale landet over.

Erfaringen viser, at hvis ikke vi råber op og slås for offentlighed i retsplejen, så lukker systemet sig stille og roligt om sig selv. Flere og flere retsmøder vil køre bag lukkede døre, og det vil blive normen, at de tiltalte skal beskyttes af navneforbud helt frem til det sidste "thi kendes for ret".

Derfor dette hæfte udarbejdet af Poli- og Retsreporternes Forening og Dansk Journalistforbund. Reglerne på området er omfattende, og det er ikke tanken, at hæftet skal være udtømmende på alle områder. Men med det i hånden kan selv nybegyndere i retsreportagen tage ordet.

Hæftet findes i en onlineudgave på journalistforbundet.dk/retsreporter

Hvornår skal du tage ordet?

Ved retsmødets begyndelse vil anklagere og forsvarere typisk komme med deres begæring om navneforbud, dørlukning etc. Retsformanden skal selv, når han har hørt på parternes ønsker, henvende sig til pressen for at høre deres synspunkter.

Hvis ikke han selv får øje på journalisten, må man flagre lidt med armene for at få den nødvendige opmærksomhed. Det kan føles ubekvemt – men det er tit nødvendigt.

Start med at sige helt klart, hvem du er, og hvad du plæderer for – vil du have et navneforbud ophævet eller protestere mod en dørlukning? Prøv at tale til dommerens sunde fornuft. Fortæl, hvorfor netop denne sag er af offentlig interesse.

Det kan være forbrydelsens grovhed, den mistænkte position, eller måske er emnet for sagen højt på samfundets dagsorden. Det kan også være, at en af parterne allerede har optrådt fyldigt i medierne – det gælder om at tage bestik af situationen.

Slutteligt gælder det om at troppe op med de kendelser fra lignende sager, som du har fundet frem på forhånd. Hæftet her skal gerne være en god hjælp.

Hvis kendelsen alligevel går dig imod, må du overveje at kære. Det er langt fra alle sager, som det kan betale sig at slås for. Men gør det, når du synes, at du står med en stærk sag, hvor lukketheden er gået for vidt.

Forbud, forbud, forbud

Som en følge af grundlovens § 65 er udgangspunktet i retsplejen, at retsmøder er offentligt tilgængelige og foregår ved mundtlig fremlæggelse. Dette udgangspunkt kan fraviges på tre faconer.

1. dørlukning
2. referatforbud
3. navneforbud

De er angivet i rækkefølge efter, hvor indgribende de er i forhold til udgangspunktet om offentlighed og mundt-

lighed. Retten skal altid vælge den til formålet mindst indgribende foranstaltning. Kan retten tage de nødvendige hensyn med et navneforbud, så er der ikke grund til at lukke dørene.

Dørlukning

§ 29. Retten kan bestemme, at et retsmøde skal holdes for lukkede døre (dørlukning),

1) når hensynet til ro og orden i retslokalet kræver det,

2) når statens forhold til fremmede magter eller særlige hensyn til disse i øvrigt kræver det, eller

3) når sagens behandling i et offentligt retsmøde vil udsætte nogen for en unødvendig krænkelse, herunder når der skal afgives forklaring om erhvervshemmeligheder.

Stk. 2. I borgerlige sager kan der endvidere efter anmodning fra parterne træffes bestemmelse om dørlukning, hvis det er af særlig betydning for parterne at undgå offentlighed om sagen, og ingen afgørende offentlig interesse strider herimod.

Stk. 3. I straffesager kan der endvidere træffes bestemmelse om dørlukning,

1) når en sigtet(tiltalt) er under 18 år,

2) når der skal afgives forklaring af en polititjenestemand med en særlig tjenestefunktion, og det af hensyn til denne særlige tjenestefunktion er nødvendigt at hemmeligholde identiteten,

3) når sagens behandling i et offentligt retsmøde må antages at bringe nogens sikkerhed i fare, eller

4) når sagens behandling i et offentligt retsmøde må antages på afgørende måde at hindre sagens oplysning.

Stk. 4. Under hovedforhandlingen kan dørlukning i medfør af stk. 3, nr. 4, kun ske i 1. instans og kun, når det må forventes, at der senere rejses tiltale for samme forhold mod andre end de under sagen tiltalte, og ganske særlige hensyn gør det påkrævet, at dørene lukkes. Hovedforhandlingen gengives så udførligt i retsbogen, at offentligheden

ved domsafsigelsen kan orienteres om hovedforhandlingens forløb, i det omfang formålet med dørlukningen tillader det.

Stk. 5. Der kan ikke træffes bestemmelse om dørlukning, hvis det er tilstrækkeligt at anvende reglerne om referat- eller navneforbud, jf. §§ 30 og 31, eller om udelukkelse af enkeltpersoner, jf. § 28 b.

§ 29 a. I sager om overtrædelse af straffelovens § 210, §§ 216 og 217, § 218, stk. 2, § 222, stk. 2, 2. led, eller § 223, stk. 1, lukkes dørene under den forurettedes forklaring, når den pågældende anmoder om det. Det samme gælder i sager om overtrædelse af straffelovens § 224 eller § 225, jf. §§ 216 og 217, § 218, stk. 2, § 222, stk. 2, 2. led, eller § 223, stk. 1.

Stk. 2. Stk. 1 finder tilsvarende anvendelse under afspilning eller anden forevisning af lyd- eller billedoptagelser, som gengiver forhold, der er rejst sigtelse eller tiltale for under sagen.

Stk. 3. Når en polititjenestemand har udført foranstaltninger som nævnt i § 754 a, lukkes dørene under polititjenestemandens forklaring, når anklagemyndigheden anmoder om det.

§ 29 b. Retten træffer afgørelse om dørlukning efter anmodning eller af egen drift.

Stk. 2. Dørlukning af hensyn til en sigtet (tiltalt) på 18 år eller derover, der er til stede, kan kun bestemmes efter anmodning fra den pågældende selv.

§ 29 c. Afgørelse om dørlukning efter § 29 træffes ved kendelse, efter at parterne og tilstedeværende personer, der er omfattet af § 172, stk. 1, 2 eller 4, har haft lejlighed til at udtale sig. Retten kan, især hvis afgørende hensyn til fremmede magter eller til sagens oplysning kræver det, ved kendelse bestemme, at også forhandling om, hvorvidt dørene skal lukkes, skal foregå for lukkede døre.

Stk. 2. Kendelse om dørlukning efter stk. 1 kan afsiges i begyndelsen af retsmødet eller i løbet af dette og kan straks eller senere indskrænkes til en del af retsmødet. Kendelsen afsiges altid i et offentligt retsmøde.

§ 29 d. Offentlig gengivelse af, hvad der forhandles i retsmøder, der holdes for lukkede døre, er forbudt, medmindre dørlukning alene er sket af hensyn til ro og orden i retslokalet.

§ 29 e. Rettens formand kan, når særlige grunde taler for det, give andre end dem, der har med sagen at gøre, tilladelse til at overvære et retsmøde, der afholdes for lukkede døre. Forurettede i straffesager har ret til at overvære et retsmøde, der afholdes for lukkede døre, medmindre dørlukningens formål taler imod det. De pågældende må ikke give meddelelse om forhandlingen til nogen, der ikke har haft adgang til mødet, medmindre dørlukning alene er sket af hensyn til ro og orden i retslokalet.

Bemærkninger: Dørlukning sker typisk på anklagerens begæring, når sagen er under efterforskning. Reelt skal der meget lidt til, før anklageren får lukket dørene i eksempelvis et grundlovsforhør. Typisk er henvisning til efterforskningen nok. Enten er der vidner, der skal afhøres, eller også skal de genafhøres.

Tal til rettens sunde fornuft, for der er grænser for, hvor når efterforskningen kan bruges som argument. Kræv som udgangspunkt, at anklageren mere detaljeret forklarer, hvad det er for forhold i den konkrete sag, som nødvendiggør de lukkede døre. Hvis du ikke kan opnå andet, så bed i det mindste om at høre sigtelsen og den sigtedes stillingtagen.

I sædelighedssager lukkes dørene typisk under den forurettedes forklaring (§ 29a).

Det sker af og til, at en tiltalt nægter at udtale sig, hvis offentligheden er til stede. Men flere kendelser slår fast, at den tiltalte ikke på den måde skal kunne bestemme over retsmødets forløb. Det er dog sket flere gange, at en retsformand gennemfører afhøringen for lukkede døre for bagefter at give pressen en genfortælling. Det kan være en pragmatisk løsning på problemet.

Fænomenet dobbeltlukkede døre dækker over, at dørene lukkes så tidligt i retsmødet, at pressen ikke hører sigtelsenerne og den mistænkte stillingtagen – de to ting, man ellers altid kan få at høre. Måske føres den sigtede slet ikke ind i retten, før dørene er lukket.

Det er et bærende princip, at dørene ikke skal lukkes, hvis man kan klare sig med mindre indgribende midler (§ 29, stk. 5). Derfor kan man have held til at undgå dørlukning ved at acceptere et navneforbud i stedet. Hvis sagen vedrører emner, der i udpræget grad interesserer offentligheden og er en del af den politiske debat, kan det måske bruges til at holde dørene åbne (§ 29, stk. 2: "(...) og ingen afgørende offentlig interesse strider herimod.")

Det er blevet retspraksis, at selv ved et grundlovsforhør, der er foregået for lukkede døre, åbner retsformanden dørene til sidst og afsiger kendelse om fængsling for åbne døre.

Der må ikke refereres fra et møde afholdt for lukkede døre, medmindre dørlukningen alene har været af hensyn til ro og orden i retslokalet. Det følger af § 29d.

Referatforbud

Et referatforbud betyder ganske logisk, at du overværer retsmødet, men ikke må referere fra det. Det fremgår af retsplejelovens § 30, som lyder:

§ 30. Retten kan i straffesager forbyde offentlig gengivelse af forhandlingen (referatforbud),

- 1) når en sigtet (tiltalt) er under 18 år,*
- 2) når offentlig gengivelse må antages at bringe nogens sikkerhed i fare,*
- 3) når offentlig gengivelse kan skade sagens oplysning, eller*
- 4) når offentlig gengivelse vil udsætte nogen for en unødvendig krænkelse.*

§ 30 a. Retten træffer afgørelse om referatforbud efter anmodning eller af egen drift.

Stk. 2. Referatforbud af hensyn til en sigtet (tiltalt) på 18 år eller derover, der er til stede, kan kun bestemmes efter anmodning fra den pågældende selv.

§ 30 b. Afgørelse om referatforbud træffes ved kendelse, efter at parterne og tilstedeværende personer, der er omfattet af § 172, stk. 1, 2 eller 4, har haft lejlighed til at

udtale sig. Kendelse kan afsiges i begyndelsen af retsmødet eller i løbet af dette og kan straks eller senere indskrænkes til en del af retsmødet.

Stk. 2. Retten kan efter anmodning, herunder fra personer omfattet af § 172, stk. 1, 2 eller 4, eller af egen drift i en senere kendelse ophæve referatforbuddet.

Bemærkning: Desværre opfatter visse retsformænd fejlagtigt et referatforbud som en salomonisk løsning, hvor man både "giver lidt" til forsvarerne og til pressen. Intet kunne være mere forkert. Som journalist er det uholdbart at overvære et retsmøde og modtage oplysninger, man ikke kan bruge. Det er at tage medierne som gidsler, da man som journalist reelt bliver forhindret i at bruge oplysningerne, selv hvis man måtte høre dem fra anden side.

Referatforbud kan dog være en nyttig løsning, hvis man i sædelighedssager vil undgå en total dørlukning og kan leve med ikke at gengive detaljer om overgrebet.

Navneforbud

Som det fremgår ovenfor, er den mindst indgribende foranstaltning, at dommeren nedlægger et navneforbud. Navneforbud fremgår af retsplejelovens §§ 31 og 31a, som lyder:

§ 31. Retten kan i straffesager forbyde, at der sker offentlig gengivelse af navn, stilling eller bopæl for sigtede (tiltalte) eller andre under sagen nævnte personer, eller at den pågældendes identitet på anden måde offentliggøres (navneforbud),

1) når offentlig gengivelse må antages at bringe nogens sikkerhed i fare, eller

2) når offentlig gengivelse vil udsætte nogen for unødvendig krænkelse.

Stk. 2. Retten kan under samme betingelse som i stk. 1, nr. 2, forbyde offentlig gengivelse af en juridisk persons navn, herunder binavn eller kaldenavn, og adresse.

Stk. 3. Retten skal ved afgørelsen om navneforbud tage hensyn til lovovertrædelsens grovhed og samfundsmæssige betydning. Det taler endvidere imod nedlæggelse af

navneforbud, såfremt sigtede (tiltalte) har indtaget en stilling, som i forhold til offentligheden er særligt betroet.

Stk. 4. Navneforbuddet kan udstrækkes til at gælde også under en eventuel anke af sagen, hvis anken omfatter bedømmelse af beviserne for tiltaltes skyld.

§ 31 a. Retten træffer afgørelse om navneforbud efter anmodning. Afgørelsen træffes ved kendelse, efter at parterne og tilstedeværende personer, der er omfattet af § 172, stk. 1, 2 eller 4, har haft lejlighed til at udtale sig. Afgørelsen kan træffes i et retsmøde, der afholdes alene med henblik på at tage stilling til en anmodning om navneforbud.

Stk. 2. Retten kan efter anmodning, herunder fra personer omfattet af § 172, stk. 1, 2 eller 4, eller af egen drift i en senere kendelse ophæve navneforbuddet.

Stk. 3. Navneforbuddet bortfalder senest ved afsigelsen af endelig dom.

Bemærkning: Et navneforbud er reelt et identificeringsforbud. For det omfatter også muligheden for at beskrive den mistænktes alder, job, bopæl etc., hvis disse oplysninger tilsammen gør det muligt at identificere pågældende. Man ser på den samlede mængde af oplysninger, og hvis der er skrevet flere artikler af samme medie, gælder den samlede mængde oplysninger i alle artiklerne. Er det ud fra dem muligt at identificere den pågældende uden for en snæver kreds, så har du overtrådt navneforbuddet.

Det er typisk forsvarerne, der kræver navneforbud, mens anklageren forholder sig passivt. I henhold til de vejledende regler for god presseskik skal de enkelte medier have regler for, hvornår de nævner navne på dømte/anklagede. Selv hvis man ikke har tænkt sig at bringe navnet, kan der være to årsager til at kæmpe imod et navneforbud. For det første for at undgå, at man ikke kan bringe en oplysning, som er nødvendig for at gengive historien på en meningsfuld måde, eksempelvis relationer mellem offer og sigtede. For det andet, fordi et navneforbud kan udstrækkes til også at omfatte den periode, hvor en dømt har mulighed for at overveje, om dommen skal ankes. Dermed kan navnet beskyttes, indtil det har tabt nyhedens inte-

resse. Man kan til tider få den tanke, at dømte spekulerer i at få navneforbuddet udstrakt for så at droppe anken i al stilhed, når medierne har travlt med noget andet.

Der er til tider forsvarere, der tror, at et navneforbud i byretssagen automatisk også fortsætter under evt. anke. Men det gør det ikke. De skal anmode aktivt om at få det udstrakt. Ellers falder det automatisk bort ved domsafsigelsen.

Der kan ikke være navneforbud i en ankesag, hvis det kun er straffen – og altså ikke skyldspørgsmålet – der ankes. Det følger af § 31 stk. 4.

Hvis der er tale om en tilståelsessag, kan det også med en vis vægt bruges som argumentation mod et navneforbud i byretten, herunder i grundlovsforhør. Der synes dog at være fokus på at beskytte efterladte i sager om familietragedier. Dette har ført til, at Højesteret har slået fast, at man godt kan nedlægge navneforbud i et grundlovsforhør, selv hvis den anholdte har erklæret sig skyldig. Det skete bl.a. i sagen om et tredobbelt familiedrab, da der var tale om en tragedie, og sigtede var ukendt i den brede offentlighed. En byret har i en lignende sag ophævet navneforbuddet over en far, der et par uger forinden havde skudt sine to børn, da moderen på det tidspunkt selv havde indrykket dødsannonce over børnene.

Østre Landsret har i øvrigt vurderet, at man godt kan nedlægge navneforbud over en afdød person.

Flere og flere advokater er nu opmærksomme på, at det gælder om at få nedlagt navneforbud så hurtigt som muligt. Fremkomsten af nye medier har sat tempoet i nyhedsformidlingen så meget i vejret, at navnet kan være ude, allerede inden grundlovsforhøret går i gang. Husk altid, at de vejledende regler for god presseskik forudsætter, at man alene nævner navne på sigtede og tiltalte, hvis almene interesser taler for dette (må gerne fremhæves). Hvis medierne unødvendigt offentliggør navne på sigtede og tiltalte, kan dette resultere i, at domstolene oftere nedlægger navneforbud, eller at politikerne øger muligheden for anvendelsen af navneforbud. Det skal så vidt muligt undgås.

Det er mediernes eget ansvar at undersøge, om der er nedlagt navneforbud. Det skal fremgå af retslisten, hvis der er navneforbud i en verserende sag.

I en række sager vil det være muligt at forhandle sig frem til et begrænset navneforbud, hvor navnet hemmeligholdes, men hvor man kan skrive vedkommendes stilling, hvis det har betydning.

Det er muligt for anklager eller forsvarer at anmode om navneforbud imellem retsmøderne. Men i så fald skal der berammes et retsmøde, så det kan fremgå af retslisten, at spørgsmålet om navneforbud skal behandles. Byretterne vil dog typisk ikke skrive på retslisten, hvem personen, der ønsker et navneforbud, er, da man på den måde vil offentliggøre det navn, der ønskes beskyttet. Der har været tilfælde, hvor en byretsdommer har nedlagt navneforbud forud for et grundlovsforhør over en kendt person for at sikre, at navnet ikke blev offentliggjort forud for retsmødet. Men det er reelt en forkert fremgangsmåde.

I sager om alvorlig kriminalitet er det nu retspraksis, at et navneforbud bortfalder senest ved domsforhandlingens begyndelse. I nævningesager gælder det som udgangspunkt altid. I august 2003 stadfæstede Højesteret, at der ikke skulle være navneforbud i en røverisag med ordene "Offentlighed i retsplejen er i sager af alvorlig karakter særlig påkrævet for at sikre borgernes indsigt i domstolens behandling af straffesager (..) På denne baggrund findes de påberåbte hensyn til den tiltalte at måtte vige for de samfundsmæssige hensyn, der begrunder videst mulig offentlighed under domsforhandlingen i straffesager".

I sager med stor offentlig interesse kan man opleve, at domstolene i grundlovsforhøret afviser et navneforbud. I sagen om nedskydning af et ægtepar i Odense afviste byretten i maj 2011 et navneforbud over den sigtede, der ellers havde et specielt navn. Under sagens omstændigheder fandt retten, at hensynet til, at anholdte og hans familie ikke udsættes for unødvendig krænkelse, måtte vige for hensynet til offentlighedens interesse.

Bemærk, at det efter retsplejelovens § 1017b er forbudt at komme med oplysninger, der kan identificere ofre for sædelighedsforbrydelser.

Det vil tale imod et navneforbud, hvis der er tale om en person med et tillidshverv, eller som selv har optrådt i medierne med sin sag.

Adgang til materiale

Journalister har ret til at få udleveret anklageskrifter eller retsmødebegæring fra anklagemyndigheden (retsplejelovens § 41 f, stk. 2). Det kan vi en uge efter, at der er forkyndt for den mistænkte eller to uger efter, at det er sendt til den pågældende.

I nogle tilfælde er anklageren villig til at sende dokumentet, så snart der er forkyndt. Man kan dog også opleve, at anklageskriftet først forkyndes for mistænkte, når der samtidig er en berømmelse af retssagen. Så kan der nemt gå ganske lang tid, fra anklageskriftet er færdiggjort, til vi kan få det udleveret.

Dokumentet er anonymiseret, så vi ikke kan identificere vidner og forurettede. Samtidig skal de sidste fire cifre i tiltaltes cpr-nummer (men kun dem!) også fjernes.

Der er ingen formkrav, når man søger om at få anklageskrifter udleveret, og det kan ifølge Rigsadvokaten også ske mundtligt. Anklageskrifterne må kun være tilgængelige for mediets redaktionelle medarbejdere.

Hvis folk står til at modtage en bøde, har vi ikke ret til at få udleveret bødeforlægget. Men hvis de ikke betaler, så sagen skal sendes i retten, vil vi kunne få adgang til det.

Er man interesseret i en civil sag, kan man, jf. Domstolsstyrelsens vejledning om aktindsigt, ved domstolene få udleveret kopi af påstandsdokumenterne, når der er to dage til domsforhandlingen begynder.

Der er desuden indgået aftale mellem Rigsadvokaten og forsvarsadvokaterne om, at journalister ved henvendelse til Rigsadvokaten kan få udleveret begge parter påstandsdokumenter, som det også hedder, når en sag skal for Højesteret.

Undervejs i en straffesag har vi ret til at låne kopi af "hjælpebilag og rids over gerningsstedet" (retsplejelovens § 41 f, stk. 3). Der er dog kun meget begrænsede erfaringer med

den mulighed, og man vil formentligt opleve, at dommeren afviser kravet, hvis det fremsættes midt under sagen, selv om man som journalist typisk ikke har haft mulighed for på forhånd at gøre sig bekendt med, hvad der er af materiale i sagen.

Går man efter en kendelse i en sag, der endnu ikke er afsluttet, så kan man støtte sig til retsplejelovens § 41b, stk. 2, nr. 3, sidste led.

Journalister har også visse muligheder for at få adgang til dokumenter i ældre sager. For at se reglerne vedrørende alt dette, henvises til Rigsadvokaten

www.rigsadvokaten.dk/page51.aspx?recordid51=320

Køb af domme

Domme og retsbøger kan i modsætning til kendelser købes ved domstolene, når de er afsagt. Det koster et gebyr på 175 kroner per dokument. Retsplejelovens § 41a giver dog mulighed for, at man kan møde op og gennemse dommen ved retten senest en uge efter domsafsigelsen.

I et stigende antal sager vælger domstolene dog at lave pressemeddelelser, hvis der er tale om en større sag, hvor sagen har været optaget til senere dom. De udleveres så typisk ved domsafsigelsen eller offentliggøres på rettens hjemmeside.

Bemærk, at retterne nu i stigende omfang optager forklaringer digitalt, så derfor vil de ikke fremgå af dom/retsbogen, medmindre sagen ankes. Journalister har dog ret til at gennemlytte optagelserne ved domstolen.

Kære af kendelser

Er man uenig med dommerens beslutning om navneforbud, referatforbud eller dørlukning, kan det kæres til en højere ret. Men man har kun adgang til at kære, hvis man har været til stede ved det pågældende retsmøde. Derfor er det godt at gøre opmærksom på, at man tager forbehold for kære, så dommeren kan notere ned i retsbogen, at man var til stede.

Domstolene har tidligere indvilget i, at medier, der er noteret i retsbogen, får besked, hvis en kendelse om eksempelvis navneforbud af enten forsvarer eller anklager kæres til landsretten, så man har mulighed for også i kæremålet at give sine synspunkter til kende.

Kæreskriftet med ens argumenter og henvisning til tidligere afgørelser sendes til den domstol, der har afsagt den oprindelige kendelse sammen med en check på 400 kroner til kæreafgift. Det kan tage måneder, før man hører fra landsretten.

Bemærk, at hvis man vil kære en kendelse, som er afsagt ved en af landsretterne, så kræver det Procesbevillingsnævnets tilladelse, før man kan komme for Højesteret. Herunder er eksempel på, hvordan en kære kan se ud:

Til Københavns Byret, dommer YY.

Vedlagt: Kæreafgift på 400 kroner

Hermed ønsker jeg til Østre Landsret at påkære Københavns Byrets kendelse om opretholdelse af navneforbud i sagen anklagemyndigheden mod XX, byrettens j.nr. 3-15691/2007, politiets j.nr. 0100-71282-00033-06

Påstand: Navneforbuddet XX bør ophæves.

Tiltalen drejer sig om indførsel af 42 kilo kokain, 70.000 ecstasy-tabletter samt cirka 550 kilo hash. XX har tilstået et forhold vedrørende 52 kilo hash. Sagen har et omfang og er af en sådan grovhed, at navneforbuddet bør ophæves. Jeg mener, at hensynet til offentlighedens interesse i at få en mere præcis beskrivelse af sagen overstiger det hensyn, som skal tages til den tiltalte og dennes nærmeste.

Retspraksis taler for en ophævelse af navneforbuddet. Højesteret fastslog i en kendelse af 17. februar 2006, gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2006 1518H, at der ikke skulle være navneforbud for en kvinde, der var tiltalt for drabsforsøg.

Alt andet lige er offentlighedens interesse større i en sag om grov narkotikakriminalitet end i en sag om drabsforsøg. Straffens længde er et slags barometer i denne sammenhæng. I sagen fra Højesteret blev straffen senere udmålt til fængsel i seks år, mens kravet i nærværende sag er mere end 10 år, idet anklageren har henvist til straffelovens paragraf 88.

I den omtalte sag ved Højesteret argumenterede anklagemyndigheden med, at sager, der behandles ved nævningeting, som udgangspunkt har en sådan offentlig interesse, at navneforbud bør undgås. Endvidere blev der henvist til de påsigtede forholds grovhed.

Efter de oprindelige regler i retsplejeloven skulle nærværende sag netop have været ført som en nævningesag. Derfor er argumentationen relevant her.

I sagen mod XX betyder navneforbuddet konkret, at man som journalist ikke har kunnet referere en lang række oplysninger om den tiltaltes forretninger, fordi en gengivelse vil kunne fungere som en indirekte identifikation. Jeg har således valgt ikke at overvære og at referere vidneafhøringen af en advokat, som har haft forretninger med den tiltalte.

Med venlig hilsen

Tegning, fotografering og lyd

Det er muligt at tegne i retten og på den måde afbilde de mistænkte. Men retsformanden kan, jf. retsplejelovens § 32a, forbyde det, hvis der er tale om "særlige omstændigheder". Er der navneforbud i sagen, skal tegningen naturligvis sløres effektivt, hvis den bringes.

Det er forbudt at filme i selve retsbygningen. Det er også ifølge retsplejelovens § 32 stk. 6 forbudt at tage billeder

af sigtede, tiltalte og vidner på vej til eller fra retten. Der er faldet enkelte domme på området, men der er endnu ingen klar afgrænsning af, hvornår man kan siges at være på vej til eller fra retten. Det må antages, at forbuddet kun gælder i umiddelbar nærhed af retten, men kan udstrækkes til at gælde hele turen på vej til og hjem fra retten. Bemærk, at det altså ikke kun er offentliggørelsen af billeder, der er forbudt, men selve det at tage dem.

Der er efterhånden opstået tradition for, at man i sager af særlig interesse og betydning kan overtale retsformanden til, at tv må optage domsafsigelsen. Det skal typisk aftales et godt stykke tid i forvejen, og betingelserne er normalt, at man kun filmer retsformanden og ikke de mistænkte. I nogle tilfælde kan retten betinge sig, at det optagne ikke bringes live, men kun må båndes, så man kan nå at redigere i det. Samt at tv-stationerne går sammen i en pool-ordning og deles om billederne.

Det er forbudt at optage lyd i retten. Så diktafoner skal blive hjemme.

Transmission fra retten

Domstolene har erkendt, at mediernes virkelighed forudsætter et højt tempo i nyhedsformidlingen. Og frem for at lade journalister rende ind og ud af retssalene for at ringe hjem til deres medier, er det nu blevet udgangspunktet, at journalister må transmittere inde fra retten. Det gælder både at sende sms'er, skrive artikler og publicere dem via bærbar samt at twitte og live-streame tekst. Betingelserne er typisk, at det ikke må gribe forstyrrende ind i retsmødet.

Retsformanden kan dog gå ind og forbyde transmissionerne. Det vil typisk være i sager, hvor man ikke ønsker, at senere vidner i sagen skal høre i detaljer, hvad der tidligere er blevet forklaret. Finder man kravet urimeligt, kan journalisten henvise til, at "i gamle dage" kunne folk i straffesager, der løb over flere dage, jo også se i avisen, hvad der var blevet forklaret dagen før.

Det er retsplejelovens § 32 stk. 3, der siger, at journalister som udgangspunkt har lov til at transmittere.

Krav til retslisten

Justitsministeriet udsendte i 2003 bekendtgørelse nr. 546 om retslisterv. Den tilsiger, at retsmøder skal fremgå af retslisten, dog ikke forberedende retsmøder, retsmøder om hemmelige ransagninger samt sager om faderskab m.m.

Listen skal indeholde oplysninger om tid og sted for retsmødet, karakteren af retsmødet, navn på dommere, journalnumre samt i civile sager også parternes navne. Dertil kommer navn på sigtede/tiltalte, forsvareren samt en kort beskrivelse af, hvad sagens emne er.

Desuden skal det fremgå tydeligt, hvis der er nedlagt navneforbud.

Grundlovsforhør fremgår af oplagte årsager ikke på listen, men de fleste retter tilbyder at varsle medier per mail, når der planlægges grundlovsforhør – dog kun på hverdage.

Listerne udarbejdes som regel uger i forvejen og ændres ikke, selvom sager aflyses eller flyttes.

Listerne ophænges i retsbygningen, men kan også offentliggøres via internettet. Så vil de dog ikke indeholde navn på sigtede/tiltalte. Der arbejdes dog på at gøre det muligt, at medierne kan logge på med password og se de ikke-anonymiserede retslisterv. Efter anmodning kan retten udlevere kopi af retslisten.

Samme bekendtgørelse regulerer samtidig mediernes mulighed for at få udleveret anklageskrift og fastlægger kravene til, hvordan medierne skal opbevare anklageskrifter og retsmødebegæringer.

Domstolsstyrelsen indførte desuden i december 2010, at det skal fremgå af retslisten, hvad postnummeret er for gerningsstedet.

www.retsinformation.dk/forms/R0710.aspx?id=1850

Cases

Nedenstående samling af kendelser er samlet af forfatterne og er ikke nødvendigvis en udtømmende samling inden for området.

ÅBNE DØRE

Sigtet nægtede at udtale sig - ikke lukkede døre

Østre Landsret 17. okt. 2000 S-3543-00

I et retsmøde i sagen mod Peter Lundin, der var sigtet for at have dræbt en kvinde og hendes to sønner, forlangte anklageren og forsvareren dørlukning af hensyn til efterforskningen, og fordi "sigtede ikke vil udtale sig i retten, hvis retsmødet er offentligt." Han havde tilstået forbrydelsen.

Rødovre Ret besluttede at holde retsmødet for åbne døre og skrev bl.a.:

"Den omstændighed, at Peter Lundin ikke ønsker at afgive forklaring i et offentligt retsmøde, kan imidlertid ikke i sig selv begrunde dørlukning, idet det ville betyde, at en sigtet kunne råde over reglerne om retsmøders offentlighed.

Efter sagens karakter kan der ikke ske dørlukning af hensyn til Peter Lundin selv.

Betingelserne for dørlukning er herefter ikke til stede. Ved denne vurdering indgår også, at retsmødet har karakter af foregrebet bevisførelse, jf. herved retsplejelovens § 747, og at politiet efter det foreliggende kunne vælge at fortsætte efterforskningen uden retsmøde."

Anklageren kærede til landsretten, som stadfæstede:

"I henhold til de af byretten anførte grunde, og idet det for landsretten fremførte ikke kan føre til andet resultat,

Thi bestemmes

Den påkærede kendelse stadfæstes."

Ung alder - grundlovsforhør.

Selvom den sigtede er 17 år, kan retsmøde holdes for åbne døre.

Vestre Landsret 27. marts 2002 S-0680-02

Trykt i Ugeskrift for Retsvæsen 2002 side 1324

17-årig var sigtet for voldtægt, men Århus Ret lukkede dørene efter anklagerens begæring efter retsplejelovens § 29, stk. 1, nr. 3, og stk. 2, nr. 1.

Landsretten skriver, at "der er ikke i kendelsen taget stilling til, hvorvidt et referat- eller navneforbud måtte antages at være tilstrækkeligt til at forhindre, at forurettede udsættes for unødigt krænkelser, og til at varetage hensynet til sigtede, der er under 18 år, jf. retsplejelovens § 29, stk. 4.

Forurettede er - som anført i byrettens fremsendelseskrivelse - beskyttet af retsplejelovens § 1017 b, stk. 1. Herudover må det antages, at en bestemmelse om helt eller delvist referatforbud ville have været tilstrækkelig til at yde forurettede beskyttelse mod unødigt krænkelser i forbindelse med oplæsningen af sigtelsen og sigtedes tilkendegivelse af sin stillingtagen hertil, jf. retsplejelovens § 30, nr. 4.

Også hensynet til sigtede, der er under 18 år, kunne, for så vidt angår oplæsningen af sigtelsen og sigtedes tilkendegivelse af sin stillingtagen hertil, være varetaget gennem nedlæggelse af helt eller delvist referatforbud i overensstemmelse med retsplejelovens § 30, nr. 1.

Det må - også i en sag vedrørende en sædelighedsforbrydelse - bero på en konkret vurdering, om der under et grundlovsforhør skal ske dørlukning, og om kendelse herom straks eller senere skal indskrænkes til en del af retsmødet, jf. herved retsplejelovens § 29 c, stk. 2. Dette gælder også dørlukning efter retsplejelovens § 29, stk. 1, nr. 3, og § 29, stk. 2, nr. 1, under oplæsning af forurettedes forklaring til politirapport og under sigtedes forklaring.

Der var derfor ikke grundlag for på forhånd at lukke dørene under oplæsning af forurettedes forklaring. Oplæsningen kunne være sket, uden at forurettedes navn blev

nævnt, og der kunne om fornødent være truffet bestemmelse om referatforbud.

Der var heller ikke grundlag for på forhånd at lukke dørene under sigtedes forklaring. Efter indholdet af forklaringen ville hverken han eller forurettede være udsat for en unødigt krænkelse ved, at forklaringen blev givet i et offentligt retsmøde.

Der var herefter ikke grundlag for at træffe bestemmelse om dørlukning som sket.”

ÅBNE DØRE

Sædelighedssag - domsforhandling.

Retten kan ikke lukke dørene under hele domsforhandlingen af hensyn til offeret

Østre Landsret den 14. januar 2003 i kære nr. S-4627-02

Anklagemyndigheden mod XX

”BV har som journalist ved Fyens Stiftstidende påkæret Assens Rets kendelse af 17. december 2002 om dørlukning under domsforhandlingen. Kærende har indgivet kæreskrift af 17. december 2002.

Landsretten finder, at hverken hensynet til tiltalte eller den forurettede kunne begrunde en dørlukning efter retsplejelovens § 29, stk. 1, nr. 3, under domsforhandlingen i sin helhed. Dørene burde alene efter forurettedes begæring have været lukket under forevisningen af videoptagelsen med forurettedes forklaring, jf. retsplejelovens § 29 a, stk. 2.

Thi bestemmes:

Dørene burde ikke have været lukket i medfør af retsplejelovens § 29, stk. 1, nr. 3.”

Ung alder - grundlovsforhør. Åbne døre i sag med to 16-årige.

Vestre Landsret 25. november 2003 S-2856-03

Trykt i Ugeskrift for Retsvæsen 2004 side 658

To 16-årige var sigtet for røverier, og byretten lukkede dørene - men det var for vidtgående, sagde VL, som lagde vægt på, at der var tale om grov kriminalitet, og at det er vigtigt, at offentligheden kan følge med i den slags sager.

.....

Landsretten skriver, at "bestemmelse om at fravige princippet om offentlighed i retsplejen, jf. retsplejelovens § 28 a, ved at træffe bestemmelse om dørlukning, jf. § 29, skal ske efter en konkret vurdering, hvortil hører, at retten må tage stilling til, om det vil være tilstrækkeligt at anvende reglerne om referat- eller navneforbud, jf. § 29, stk. 4, og om dørlukning kan begrænses til en del af retsmødet, jf. § 29 c, stk. 2.

Også hvor sigtede er under 18 år, således at dørlukning har hjemmel i retsplejelovens § 29, stk. 2, nr. 1, må der derfor foretages en afvejning af på den ene side hensynet til offentlighedens interesse i at kunne følge straffesagen og på den anden siden det hensyn til den unge sigtede, der efter det strafbare forholds karakter, omstændighederne omkring det eller omstændighederne omkring retsmødet, kan tale stærkt for, at referatforbud eller navneforbud ikke er tilstrækkeligt.

Den sag, der blev behandlet i grundlovsforhøret, omfattede en række sigtelser, herunder sigtelser for fire røverier og forsøg herpå begået i perioden fra den 15. til den 27. oktober 2003 mod tilfældige personer på gader og stræder i ...og i flere tilfælde under trussel med pistol. Der var således tale om grov kriminalitet af en karakter, der påkalder sig stor offentlig opmærksomhed, og hvor det har særlig betydning, at offentligheden gennem nyhedsmedierne kan følge sagens gang.

De sigtede, der begge var 16 år, bekræftede inden dørlukningen, og uden at der blev truffet bestemmelse om referat- eller navneforbud deres personlige data. Efter at

sigtelserne, der omfattede dem begge i forening, var læst op, traf retten på forsvarernes anmodning og med anklagemyndighedens tiltræden, og efter at kærende havde haft lejlighed til at ytre sig, ved kendelse bestemmelse om dørlukning, jf. retsplejelovens § 29, stk. 2, nr. 1.

De sigtedes stilling til sigtelserne blev først oplyst efter dørlukningen. Landsretten finder, at det havde særlig betydning - også af hensyn til de sigtede selv - at offentligheden, der gennem nyhedsmedierne måtte forventes at blive gjort bekendt med sigtelserne, også kunne gøres bekendt med de sigtedes stilling hertil. Der burde derfor ikke være truffet bestemmelse om dørlukning vedrørende denne del af retsmødet.

De sigtedes forklaringer blev i overensstemmelse med kendelsen afgivet for lukkede døre, og det fremgår af kendelsen, at retten ikke fandt referat- eller navneforbud tilstrækkeligt til at varetage hensynet til de sigtede.

Landsretten finder, at sigtelsernes karakter og de konkrete omstændigheder i forbindelse med røverierne ikke indebærer, at forklaring i et offentligt retsmøde ville have været så belastende for de sigtede, at forklaring på grund af deres unge alder måtte afgives for lukkede døre, og der er ikke oplyst omstændigheder omkring grundlovsforhøret, der over for offentlighedens interesse i gennem nyhedsmedierne at kunne følge sagen afgørende taler for, at hensynet til de sigtedes unge alder ikke kunne være varetaget ved et navneforbud, jf. retsplejelovens § 31.

Det tilføjes, at der af de samme grunde ikke var tilstrækkelig anledning til at udstrække dørlukningen til også at omfatte anklagerens og forsvarerens procedurer og retens kendelse om fortsat frihedsberøvelse af de sigtede.

Derfor bestemmes:

Der var ikke grundlag for at træffe bestemmelse om dørlukning som sket. "

ÅBNE DØRE OG NAVNEFORBUD

Anklagers krav om lukkede døre i sædelighedssag afvist. Navneforbud for ofrene var tilstrækkeligt. Desuden var navneforbud for den tiltalte allerede ophævet.

Københavns Byret 3. feb. 2004 7.30163/03

"... Anklageren begærede dørene lukket under henvisning til retsplejelovens § 29, stk. 1, nr. 3. Forsvareren tilsluttede sig denne begæring. Pressens repræsentant, XX fra Ritzaus Bureau, protesterede mod, at sagen holdes for lukkede døre. Parterne havde lejlighed til at udtale sig om spørgsmålet.

Efter votering afsagde retten sålydende kendelse:

Der er under sagen nedlagt navneforbud vedrørende de forurettede. De forurettede har endvidere mulighed for i medfør af retsplejelovens § 29 a at begære dørene lukket under deres forklaring. Navneforbuddet vedrørende tiltalte blev ved rettens kendelse af 27. august 2003 ophævet under hensyn til, at der fandtes at foreligge en sådan offentlig interesse i offentliggørelse af tiltaltes identitet, at hensynet til tiltalte måtte vige, jf. retsplejelovens § 31 a, stk. 2. På denne baggrund finder retten ikke, at sagens behandling i et offentligt møde vil udsætte nogen for unødvendig krænkelse, jf. retsplejelovens § 29, stk. 1, nr. 3, hvorfor bestemmes:

Anklagemyndighedens begæring om dørlukning tages ikke til følge."

ÅBNE DØRE, REFERAT OG NAVNEFORBUD

Åbne døre under indenretlig afhøring - navneforbud afvist

Københavns Byret 2. marts 2004 21.20051/2003

Den sigtede i en sag om bedrageri over for boligsøgende skulle afhøres indenretligt. I en indædt dyst med forsvarer og anklager fik journalisten medhold i tre omgange.

1. omgang - lukkede døre

"Forsvareren begærede dørene lukket i medfør af retsplejelovens § 29, stk. 2, nr. 4. Han anførte til støtte herfor blandt andet, at sagen muligvis ikke kan fremmes som en tilståelsessag. I så fald må de i forhold 1 omtalte besvegne personer antages at skulle afgive forklaring, og omtale af sagen i pressen vil kunne påvirke forklaringerne.

Anklageren tilsluttede sig begæringen.

Pressens repræsentant havde lejlighed til at udtale sig. Der afsagdes følgende kendelse:

Da sagens behandling i et offentligt retsmøde ikke må antages på afgørende måde at hindre sagens oplysning, bestemmes:

Begæringen om, at dørene lukkes tages ikke til følge.

2. omgang - referat- og navneforbud

Forsvareren begærede herefter referatforbud i medfør af retsplejelovens § 30, nr.3, og navneforbud i medfør af retsplejelovens § 31, stk. 1, nr. 2.

Anklageren tilsluttede sig begæringen.

Pressens repræsentant havde lejlighed til at udtale sig. Der afsagdes følgende kendelse:

Da offentlig gengivelse af forhandlingen efter det foreliggende ikke kan skade sagens oplysning, jf. retsplejelovens § 30, nr. 3, og da offentlig gengivelse af sigtedes navn, stilling eller bopæl efter det foreliggende ikke vil udsætte sigtede for nogen unødvendig krænkelse, jf. retsplejelovens § 31, stk. 1, nr. 2, bestemmes:

Begæringen om referat- og navneforbud tages ikke til følge.

3. omgang - lukkede døre og referatforbud

Forsvareren begærede herefter dørene lukket i medfør af retsplejelovens § 29 stk. 1. nr. 3. og referatforbud i medfør af retsplejelovens § 30, nr. 4. Han anførte til støtte herfor blandt andet, at sigtede bestrider dele af den retlige subsumption i retsmødebegæringen og tillige visse dele af faktum, blandt andet at der skulle være handlet svigagtigt

eller foreligge en vildfarelse. Da sigtede endvidere har et meget karakteristisk navn, vil sagens behandling i et offentligt retsmøde eller offentlig gengivelse af forhandlingen udsætte sigtede for en unødvendig krænkelse.

Anklageren tilsluttede sig begæringen.

Pressens repræsentant havde lejlighed til at udtale sig. Der afsagdes følgende kendelse:

Da sagens behandling i et offentligt retsmøde efter det foreliggende ikke vil udsætte sigtede for en unødvendig krænkelse, jf. retsplejelovens § 29, stk. 1, nr. 3, og da offentlig gengivelse af forhandlingen ikke vil udsætte sigtede for en unødvendig krænkelse, jf. retsplejelovens § 30, nr. 4, bestemmes:

Begæringen om dørlukning og referatforbud tages ikke til følge.”

ÅBNE DØRE

Sædelighedssag – domsforhandling.

Retten kan ikke lukke dørene under hele domsforhandlingen af hensyn til offeret

Østre Landsret 1.april 2005 S-907-05

Trykt i Ugeskrift for Retsvæsen 2005 side 2310

65-årig mand var tiltalt for seksuelt misbrug af mindreårigt familiemedlem. Offerets bistandsadvokat bad om dørlukning efter retsplejelovens § 29, stk. 1, nr. 3. Forsvareren tilsluttede sig kravet, og anklageren havde ingen bemærkninger. Retten i Odense afsagde derefter kendelse om dørlukning under domsforhandlingen. En journalist kærede kendelsen til landsretten.

”... Landsretten finder, at hensynet til den forurettede ikke kunne begrunde en dørlukning efter retsplejelovens § 29, stk. 1, nr. 3, under domsforhandlingen i sin helhed. Dørene burde derfor alene efter forurettedes begæring have været lukket under den forurettedes forklaring, jf. retsplejelovens § 29 a, stk. 1.

Thi bestemmes:

Dørene burde ikke have været lukket i medfør af retsplejelovens § 29, stk. 1, nr. 3.”

ÅBNE DØRE

Andre i sagskomplekset var på fri fod - ikke dørlukning under domsforhandlingen

Østre Landsret 1. februar 2006 S-341-06

Under domsforhandlingen i en større hashsag i Københavns Byret fik anklageren medhold i dørlukning. Fem var tiltalt, men tre andre i samme sagskompleks var i Spanien, den ene i varetægt, og de to andre på fri fod. Anklager og dommer mente, at åbne døre kunne sætte de tre i stand til at afstemme deres forklaringer i den kommende sag.

To af forsvarerne protesterede og fik medhold i landsretten.

Landsretten finder ikke, at "anklagemyndigheden i fornødent omfang har præciseret de ganske særlige hensyn, som konkret gør det påkrævet, at bevisførelsen under domsforhandlingen for byretten sker for lukkede døre, jf. retsplejelovens § 29, stk. 4, jf. stk. 3, nr. 4, hvorfor bestemmes:

Byrettens kendelse ændres, således at bevisførelsen under domsforhandlingen ikke sker for lukkede døre."

ÅBNE DØRE

Ikke lukkede døre i voldtægtssag

Østre Landsret, 7. oktober 2009.

Byrettens sagsnummer var R6-1789/2009

Dørene blev ved Retten i Odense lukket under grundlovsforhør over 21-årig mand, sigtet for at have frihedsberøvet sin ekskæreste og voldtaget hende. Fyns Amts Avis kærede.

Landsretten siger: "Det må – også i en sag vedrørende en sædelighedsforbrydelse – bero på en konkret vurdering, om der under et grundlovsforhør skal ske dørlukning, og om kendelse herom straks eller senere skal indskrænkes til en del af retsmødet, jf. herved retsplejelovens § 29 c, stk. 2. Der var ikke grundlag for at lukke dørene under sigtedes forklaring. Derimod findes der grundlag for at lukke dørene under dokumentation af forurettedes forklaring til politi-rapport".

ÅBNE DØRE OG SAGENS OPLYSNING

Ikke dørlukning i grundlovsforhør

Østre Landsret, 2010 i sagen S-1521-10

Fire unge i alderen 15 til 18 blev fremstillet i sag om bankrøveri, hvor anklageren fik dørlukning med henvisning til sagens efterforskning og sagens alvor. Forsvarerne kærede.

Østre Landsret siger: "De sigtede er pågrebet i en taxa med, hvad der formodes at være udbyttet fra røveriet. Der er ikke oplysninger om formodede medgerningsmænd eller anført andre oplysninger, som gør det antageligt, at sagens behandling i et offentligt retsmøde på afgørende måde vil hindre sagens oplysning, jf. retsplejelovens § 29, stk. 3, nr. 4, hvorfor bestemmes: Begæringen om dørlukning burde ikke have været taget til følge".

ÅBNE DØRE OG SAGENS OPLYSNING

Ikke grundlag for lukkede døre efter lang tid

Østre Landsret 21. juni 2011 i sagen S-1647-11

Holbæk Amts Venstreblad kærer dørlukning i grundlovsforhør af hensyn til sagens opklaring i sag med ung mand mistænkt for røveri.

"Da det forhold, som der er rejst sigtelse for, er begået i juni 2010, og da anklagemyndigheden efter det for landsretten oplyste ikke nærmere har begrundet begæringen om dørlukning, finder landsretten det ikke antageligt, at sagens behandling i et offentligt retsmøde på afgørende måde vil hindre sagens oplysning, jf. retsplejelovens § 29, stk. 3, nr. 4, hvorfor bestemmes: Retsmødet burde ikke have været afholdt for lukkede døre".

ÅBNE DØRE OG NAVNEFORBUD

Ikke dørlukning pga. alder i sag om pigevold

Østre Landsret, 21. juni 2011 i sagen S-1757-11

Ekstra Bladet kærede kendelse fra Retten på Frederiksberg, hvor dørene blev lukket i et grundlovsforhør med henvisning til de to sigtedes unge alder, altså retsplejelovens § 29 stk. 3 nr. 1.

Der var tale om to piger på hhv. 15 og 16 sigtet for vold ved at have slået og sparket og brændt en 13-årig i panden med en cigaret.

”Landsretten finder det efter sigtelsens karakter ikke så belastende for de sigtede at afgive forklaring, at dette på grund af deres unge alder skal ske for lukkede døre. De sigtede må herved anses for

tilstrækkeligt værnet ved det nedlagte navneforbud”.

ÅBNE DØRE OG NAVNEFORBUD

Ikke dørlukning pga. alder i brandsag

Østre Landsret, 27. juni 2011 i sagen S-1793-11

Ekstra Bladet kærede kendelse fra Retten i Lyngby om dørlukning i

grundlovsforhør over to 14-årige drenge, der var sigtet for en række

påsatte brande, herunder på biler og en lystfiskerforenings klubhus.

”Under hensyn til kriminalitetens art og omfang, og da der er nedlagt

navneforbud vedrørende de to sigtede 14-årige, findes der ikke at være

grundlag for at lukke dørene, hvorfor bestemmes:

Retsmødet burde ikke have været afholdt for lukkede døre.

NAVNEFORBUD

Navneforbud ophævet grundet ændrede forhold

U.1999.667Ø

A var sigtet for seksuelle overgreb på mindreårige drenge, som A havde undervist i kampsport. Der var nedlagt navneforbud i grundlovsforhøret. Anklagemyndigheden begærede under et senere retsmøde navneforbuddet ophævet.

Landretten stadfæstede byrettens ophævelse med udtalelsen:

”Det bemærkes, at hverken ordlyden af retsplejelovens § 31, stk. 3, eller det forhold, at anklagemyndigheden i grundlovsforhøret den 18. december 1998 ikke protesterede mod nedlæggelse af navneforbud, udelukker, at spørgsmålet på et senere tidspunkt undergives fornyet behandling i retten.

Landsretten tiltræder, at der som anført i kendelsen, nu foreligger sådanne omstændigheder, at offentlig interesse i offentliggørelse af A's identitet må tillægges større vægt end hensynet til A's interesse i, at hans identitet ikke offentliggøres.”

NAVNEFORBUD

Navneforbud ophævet grundet lovovertrædelsens grovhed

U.2000.267/1Ø

TfK2000.60/1

I bedragerisag mod tre »sidegadevekselerere« blev navneforbud nedlagt ved grundlovsforhøret i 1997. Byretten ophævede navneforbuddet ved domsforhandlingens begyndelse.

Østre Landsret stadfæstede byrettens kendelse. Byretten havde udtalt:

”Der er under denne sag bl.a. rejst tiltale for bedrageri af særlig grov beskaffenhed begået over for en større personkreds og omfattende et betydeligt beløb. Lovovertrædelsens grovhed findes derfor at tale for, at det nedlagte navneforbud ophæves. Som følge heraf, og idet retten ikke finder grundlag for at antage, at en ophævelse af navneforbuddet vil udsætte de tiltalte eller deres pårørende for en unødvendig krænkelse, eller at navneforbuddet alene bør ophæves i begrænset omfang, tages den fremsatte anmodning til følge som nedenfor bestemt.”

NAVNEFORBUD

Navneforbud ophævet i stor skattesag

U.2001.2586Ø

TfK2001.674/2

I en sag, der vedrørte skatte- og afgiftsunddragelser m.v. for godt 193 mio. kr., var 7 tiltalt for unddragelser med et samlet udbytte på mellem ca. 99 mio. kr. og ca. 500.000 kr. En var tiltalt for et enkelt forhold med et samlet udbytte på ca. 300.000 kr. Ved domsforhandlingens begyndelse nedlagde byretten navneforbud for alle de tiltalte, hvilket blev påkæret af en tilstedeværende journalist.

Landsretten ophævede navneforbuddene for T1 – T7 med udtalelsen "Landsretten lægger herved vægt på, at der i lovforslagets bemærkninger som områder dækket af bestemmelsen bl.a. anføres: ». . .og andre straffesager, der ud fra en samfundsmæssig vurdering er særligt betydningsfulde - eksempelvis visse skatte- og miljøstraffesager«.

Navneforbuddet for den sidste blev opretholdt, idet forholdets grovhed og samfundsmæssige betydning ikke krævede, at navneforbud blev ophævet.

NAVNEFORBUD

Stilling måtte nævnes på sigtet, som var beskyttet af navneforbud

Østre Landsret 7. afd. 9. oktober 2002 S-3412-02

En jurist, der havde været politifuldmægtig, var tiltalt i en sag om børneporno. Pressen fik lov til at gengive mandens stilling.

I Københavns Byrets retsbog står, at en journalist fra Ritzaus Bureau "begærede kendelse om navneforbud af 20. maj 2001, afsagt af retten i Odense, for så vidt angår tiltalte, ophævet, subsidiært ophævet således, at navneforbuddet alene udstrækkes til at omfatte tiltaltes navn og adresse. Hun anførte navnlig, at det nedlagte navneforbud i realiteten hindrer pressen i at referere sagen, hvilket skal sammenholdes med, at sagen har betydelig offentlig interesse. Hertil kommer, at sagen på et tidligere stadie faktisk har været offentligt omtalt og refereret, herunder i den lokale presse på Sydsjælland.

Anklageren kunne tilslutte sig begæringen.

Forsvareren og tiltalte protesterede mod ophævelse af navneforbuddet og henviste navnlig til, at de grunde, der forelå, da navneforbuddet blev nedlagt, jfr. sagens bilag 3-5-8, fortsat foreligger.

Efter votering afsagdes sålydende kendelse:

Retten må lægge til grund, at nærværende sag, hvor domsforhandlingen nu er påbegyndt, tidligere har været omtalt og refereret, herunder i den lokale presse på Sydsjælland. Sagen må fortsat anses som at have bred offentlig interesse, og en fortsat opretholdelse af navneforbuddet må antages på ikke uvæsentlig måde at hindre pressens mulighed for at referere sagen. Disse forhold sammenholdt med sagens karakter og den stilling, tiltalte indtog i den i tiltalen omfattede periode, findes med betydelig vægt at tale for, at den fremsatte begæring tages til følge. Det må imidlertid på den anden side medgives, at offentlig omtale af sagen med angivelse af tiltaltes navn og adresse sammenholdt med den straf, tiltalte vil kunne forvente, såfremt han findes skyldig efter tiltalen, vil udsætte tiltalte og dennes nærmeste familie for unødvendig krænkelse, jf. retsplejelovens § 31, stk. 1, nr. 2. Henset hertil findes efter en samlet bedømmelse den af pressens repræsentant subsidiært fremsatte begæring at måtte tages til følge.

Thi bestemmes:

Det ved Odense rets kendelse af 20. maj 2001 nedlagte navneforbud vedrørende tiltalte ophæves og ændres, således at det forbydes offentligt i forbindelse med denne sag at gengive navn og bopæl for tiltalte ... ”

Forsvareren kærede til landsretten, som ganske kort noterer:

”I henhold til de af byretten anførte grunde bestemmes:
Den påkærede kendelse stadfæstes”.

NAVNEFORBUD

Ikke navneforbud i mindre røverisag - grundlovsforhør

Vestre Landsret, 24. januar 2003 S-0161 -03

Trykt i Tidsskrift for Kriminalret 2003 side 334

XX var sigtet for forsøg på røveri mod et apotek i Fredericia. Han holdt en skruetrækker mod en kunde og ville på den måde tvinge apoteket til at udlevere metadon.

Forsvareren bad i grundlovsforhøret om navneforbud, fordi navnet er så sjældent, at en offentliggørelse kan krænke hans forældre, der i Københavnsområdet driver flere forretninger under anvendelse af navnet.

Journalisten protesterede.

Landsretten skriver bl.a., at "sigtede, der erkendte sig skyldig, forklarede under retsmødet, at han i 2000 og i 2001 er dømt for tilsvarende lovovertrædelser. På denne baggrund og efter karakteren af det påsigtede forhold vil en offentlig gengivelse af sigtedes navn ikke udsætte nogen for en unødvendig krænkelse, jf. retsplejelovens § 31, stk. 1, nr. 2, hvorfor

Thi bestemmes:

Det nedlagte navneforbud ophæves."

NAVNEFORBUD

Ikke navneforbud i større sag om økonomisk kriminalitet

Østre Landsret 23. afd., den 9. januar 2006 i kære S-14-06

"Advokat ... har kæret Københavns Byrets 41. afd.'s kendelse af 2. januar 2006 ..., hvorefter det nedlagte navneforbud for XX blev ophævet.

(...)

Den rejste tiltale omfatter blandt andet bedrageri og skyldnersvig af særlig grov beskaffenhed og medvirken hertil begået over en årrække og for et betydeligt beløb. Der er ikke fremkommet oplysninger, herunder om personlige forhold, der giver grundlag for at antage, at en ophævelse af navneforbuddet vil udsætte tiltalte for en unødvendig krænkelse. Herefter og af de af byretten

anførte grunde tiltræder landsretten, at navneforbuddet ophæves.

Thi bestemmes:

Byrettens kendelse stadfæstes”.

NAVNEFORBUD

Sigtede var trådt offentligt frem og var dømt i en anden sag – ikke navneforbud

Vestre Landsret, 7. feb. 2006 S-0290-06

(Tøndersagen)

Uden navneforbud blev XX dømt i en ankesag om sædelighedsforbrydelser mod en pige. Kort tid før var han blevet varetægtsfængslet i en ny sag mod lillesøsteren og blev i den forbindelse beskyttet af navneforbud. Mandens hus var blevet udsat for hærværk. Journalist kærede til landsretten, som ophævede forbuddet.

Landsretten skriver:

”Som anført af kærende, er sigtede trådt frem i aviser og TV. Ankesagen mod ham i sagen vedrørende krænkelse af forurettedes storesøster er behandlet af landsretten den 2. februar 2006 i et offentligt retsmøde, uden at der var nedlagt navneforbud, og ved slutningen af dette retsmøde blev sigtede bragt til stede og blev varetægtsfængslet efter dom. På denne baggrund kan et navneforbud i den nu foreliggende sag ikke antages at bidrage til en beskyttelse af tiltaltes ejendom mod hærværk, og landsretten finder ikke, at betingelserne for, i medfør af retsplejelovens § 31, stk. 1, nr. 2 at nedlægge navneforbud, er opfyldt. Landsretten ophæver derfor byrettens kendelse i det omfang, den er påkæret...”

NAVNEFORBUD

Ikke navneforbud for tiltalt i drabssag

Højesteret, 10. februar 2006 Sag 70/2006

XX fik navneforbud, da han blev varetægtsfængslet i april 2005 for et drab begået i Hvidovre. Han blev tiltalt i september, og kort før nævningesagen ophævede Østre Landsret navneforbuddet.

Han protesterede og argumenterede med, at en ophævelse af navneforbuddet vil medføre en unødige krænkelse af ham. Hans tidligere ægtefælle bor i området ved gerningsstedet, og de har tre mindreårige fællesbørn. Der er ingen samfundsmæssige interesser i, at navneforbuddet ophæves på nuværende tidspunkt.

Højesteret skriver,

”Der er ved nævningeting rejst tiltale mod T for manddrab, og Højesteret tiltræder, at de hensyn, som han har påberåbt sig, må vige for den samfundsmæssige interesse i, at offentligheden kan blive bekendt med, hvem der er tiltalt i sagen. Højesteret stadfæster derfor kendelsen.”

NAVNEFORBUD

Navneforbud ophævet af samfundsmæssige hensyn

U.2006.1518H

TfK2006.323/1

T var tiltalt ved nævningeting for forsøg på manddrab og forsøg på mordbrand, begået mod hendes elskers ægtefælle. T havde 3 børn. Der var nedlagt navneforbud under grundlovsforhøret.

Højesteret stadfæstede Landrettens kendelse. Landretten udtalte:

”Offentlighed i strafferetsplejen er i sager af alvorlig karakter særlig påkrævet for at sikre borgernes indsigt i domstolens behandling af straffesager. Retsplejeloven åbner imidlertid mulighed for, at der nedlægges navneforbud af hensyn til de personer, der er impliceret i straffesager, og deres pårørende.

Der er under denne sag bl.a. rejst tiltale for forsøg på manddrab efter straffelovens § 237, jf. § 21.

På denne baggrund findes de påberåbte hensyn til den tiltalte at måtte vige for de samfundsmæssige hensyn, der begrunder videst mulig offentlighed under domsforhandlingen i straffesager.

Som følge heraf tages anklagemyndighedens begæring om ophævelse af navneforbuddet vedrørende tiltalte til følge.”

NAVNEFORBUD

Navneforbud ophævet af samfundsmæssige hensyn

U.2007.718H

TfK2007.176/1

Fire unge på henholdsvis 17, 18, 20 og 21 år var tiltalt for forsøg på terrorisme, og forud for domsforhandlingen ved nævningeting havde der været forbud mod at nævne deres navne. Højesteret fastslog, at de påberåbte hensyn til de tiltalte og deres familier måtte vige for de samfundsmæssige hensyn, der i sager af den foreliggende karakter begrundes videst mulig offentlighed under domsforhandling i straffesager. Landsrettens kendelse stadfæstedes.

NAVNEFORBUD – ANKESAG

Navneforbud ikke udstrakt til ankesag

Østre Landsret, 5. marts 2010 i sagen S-629-10

To mænd fik ved Københavns Byret henholdsvis fire et halvt års og to år og otte måneders fængsel for et skyderi under bandekonflikten. De var beskyttet af et navneforbud under sagen, og retten valgte at udstrække det under en eventuel anke.

”Under hensyn til forholdenes karakter og grovhed samt samfundsmæssige betydning er der for begge tiltaltes vedkommende ikke grundlag for, i medfør af retsplejelovens § 31, stk. 4, at lade navneforbuddet udstrække til også at gælde under anken, hvorfor bestemmes, at navneforbuddet ikke udstrækkes til at gælde under anken”.

NAVNEFORBUD – ANKESAG

Navneforbud ikke udstrakt til ankeperiode

Østre Landsret, 1. juni 2010 i sagen S-1604-10

En læge blev ved Retten på Frederiksberg idømt to års fængsel for medvirken til tyveri. Byretten afviste, at han skulle have udstrakt navneforbud, mens han overvejede, om han ville anke. Det blev stadfæstet af landsretten.

”Efter at hovedforhandlingen nu har været gennemført, og efter at der er afsagt dom i sagen, finder retten, under hensyntagen til sagens karakter og den idømte straf, ikke længere grundlag for at opretholde navneforbuddet”.

Tidligere omtale taler mod navneforbud.

Østre Landsrets kendelse af 31. januar 2011 (S-223-11).

Kendelse om navneforbud fra Retten i Svendborg ophævet. Fynske Medier kærede.

En advokat var tiltalt for underslæb. De lokale medier havde tidligere omtalt hans navn i forbindelse med sagen, og også Advokatsamfundet havde omtalt hans navn i forbindelse med affæren.

Byretten nedlagde navneforbud ved hovedforhandlingens begyndelse. Men landsretten omstødte med henvisning til forarbejderne til retsplejelovens § 31: "Det vil afhænge af sagens karakter og af personlige forhold, om offentliggørelse af et navn m.v. vil udsætte nogen for en unødvendig krænkelse. Omtale af et navn under den tidlige efterforskning af en sag, hvor der endnu ikke er taget stilling til tiltalespørgsmålet, vil efter omstændighederne kunne være en unødvendig krænkelse. Har et navn f.eks. i længere tid ved forudgående omtale i medierne været kædet sammen med en strafbar handling, vil en fortsat omtale næppe være krænkende i samme grad, som hvis den pågældende ikke tidligere har været sat i forbindelse med det strafbare forhold (...) Offentligheden har ofte en rimelig interesse i at få at vide, hvem der er sigtet eller tiltalt i en sag. Som eksempler kan nævnes (...) Endvidere kan nævnes sager, hvor der rejses tiltale mod et bestyrelsesmedlem eller en direktør i et børsnoteret aktieselskab, mod den offentligt ansatte eller mod en person i offentligt tillidshverv for strafbart forhold, når det strafbare forhold er begået i forbindelse med hvervet eller stillingen".

"På denne baggrund finder landsretten, at hensynet til den tiltalte må vige for de samfundsmæssige hensyn, der begrunder videst mulig offentlighed under hovedforhandlingen i straffesager".

REFERATFORBUD MV.

Ikke referatforbud i sædelighedssag

Vestre Landsret, 12. juli 2004 S-1827-04

Retten i Randers havde nedlagt referatforbud i en sædelighedssag, fordi en offentlig gengivelse ville udsætte den tiltalte for en unødvendig krænkelse.

Manden blev idømt to års fængsel. Randers Amtsavis kærede til landsretten og argumenterede med, at avisens tilstedeværelse på offentlighedens vegne blev gjort meningsløs, når man ikke kunne forklare baggrunden for dommen. Landsretten gav avisen medhold.

Landsretten skriver:

”Efter sagens karakter og alvor ville en offentlig gengivelse af forhandlingen ikke have udsat tiltalte for en unødvendig krænkelse. Referatforbud burde derfor ikke have været nedlagt. Det nedlagte referatforbud ophæves derfor”.

LIVE-TRANSMITTERING FRA RETTEN

Forbud mod live-transmission (live-blogging)

Vestre Landsret, 23. maj 2011 i sagen S-1002-11

I sagen om et forældrepars vanrøgt af og overgreb på deres børn nedlagde Retten i Hjørring forbud mod transmittering af tekst under retsmødet, da sagens vidner ikke skulle få kendskab til de øvriges forklaringer i detaljer. B.T. og Ekstra Bladet kærede.

Landsretten konstaterer, at der ikke i forarbejderne til den lovændring, der gav journalister lov til at transmittere tekst fra retten, er taget nærmere stilling til, hvornår retten undtagelsesvist kan forbyde medierne at transmittere.

”På denne baggrund og efter sagens karakter tiltrædes det, at det har været nødvendigt at forbyde pressen under retsmøderne at transmittere tekst, der ”live” i detaljer gengiver de tiltaltes og vidnernes forklaringer (”live-blogging”). Der kan derimod ikke antages at være tilstrækkeligt behov for i øvrigt at forbyde pressen løbende at publicere artikler til deres respektive mediers hjemmesider undervejs i retsmøderne, der mere generelt omtaler eller gengiver de forklaringer, som de tiltalte og vidnerne har

afgivet. Landsretten stadfæster derfor kendelsen med den ændring, at forbuddet mod at transmittere tekst under retsmøderne begrænses til at angå såkaldt "live-blogging".

TV-OPTAGELSE I RETTEN

Protest fra tiltalt kunne ikke forhindre kamera i retten

Retten i Lyngby, kendelse af 10. maj 2011

Tv-optagelse af en domsafsigelse tilladt

"Denne sag har givet anledning til betydelig omtale, og efter sagens karakter er der som udgangspunkt grundlag for, at retten undtagelsesvist meddeler tilladelse til at optage billeder og lyd fra domsafsigelsen, jf. retsplejelovens § 32. Det taler med vægt imod at meddele tilladelse, at den tiltalte har udtalt sig imod andragendet. Ved sin afgørelse tillægger retten det imidlertid betydelig vægt, at tiltalte i kraft af sin erhvervserfaring, blandt andet som pressechef på Christiansborg i perioden 1995-1997, er særdeles pressevant. Efter en samlet vurdering finder retten derfor, at andragendet kan tages til følge".

Retten opstillede en række betingelser for optagelsen herunder: At optagelsen kun måtte foretages med ét fast installeret kamera og én fast opsat mikrofon. Kameraet skulle være indstillet således, at kun retsformanden kan ses på optagelsen.

Dansk Journalistforbund
medier & kommunikation

Gammel Strand 46
1202 København K

33428000
dj@journalistforbundet.dk
journalistforbundet.dk